

รายละเอียดกระบวนการวิชา

1. คำอธิบายกระบวนการวิชา

LW 306   **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1**
(CIVIL PROCEDURE CODE I)

ศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 ถึงมาตรา 83 อัญญัติ และ
มาตรา 131 ถึงมาตรา 222

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจบทบัญญัติในประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง

2.2 เพื่อให้ศึกษานำความรู้ความเข้าใจไปใช้วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายหรือ
ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

3. รายชื่อหมวดการสอน

3.1	ข้อความเบื้องต้น	หมวดที่ 1
3.2	คู่ความ	หมวดที่ 2
3.3	เขตอำนาจศาล	หมวดที่ 3
3.4	คำฟ้อง	หมวดที่ 4
3.5	คำให้การ	หมวดที่ 5
3.6	ฟ้องแย้งและการหักหนี้	หมวดที่ 6
3.7	คำคู่ความและเอกสารในคดี	หมวดที่ 7
3.8	ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี	หมวดที่ 8
3.9	อำนาจและหน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดี	หมวดที่ 9

3.10	ลำดับการดำเนินคดี การนั่งพิจารณา การเลื่อนการพิจารณา	หมวดที่ 10
3.11	คู่ความมรณะ	หมวดที่ 11
3.12	วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น	หมวดที่ 12
3.13	การฟ้องหรือการต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา	หมวดที่ 13
3.14	คำพิพากษาและคำสั่ง	หมวดที่ 14
3.15	ความรับผิดชอบในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม	หมวดที่ 15

สารบัญ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
LW 306 (LA 321)

	หน้า
รายละเอียดกระบวนการวิชา	(1)
วิธีการศึกษา	(11)
หมวดที่ 1 ข้อความเบื้องต้น	1
บทที่ 1 ประเภทของกฎหมาย	3
บทที่ 2 บทวิเคราะห์ศัพท์	9
หมวดที่ 2 คู่ความ	17
ข้อความเบื้องต้น	19
บทที่ 1 ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลส่วนแพ่ง	21
บทที่ 2 ผู้ที่จะเป็นคู่ความได้	43
บทที่ 3 คู่ความร่วมมือ	65
บทที่ 4 การร้องสอด	79
บทที่ 5 ผู้ดำเนินคดีแทนตัวความ	123
หมวดที่ 3 เขตอำนาจศาล	139
บทที่ 1 เขตอำนาจศาล	143
บทที่ 2 กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ที่มีเขตเหนือคดีได้	177
หมวดที่ 4 คำฟ้อง	183
หมวดที่ 5 คำให้การ	307
หมวดที่ 6 ฟ้องแย้งและการหักหนี้	223
บทที่ 1 ฟ้องแย้ง	225
บทที่ 2 การหักหนี้	245

	หน้า
หมวดที่ 7	
คำคู่ความและเอกสารในคดี การตรวจรับคำคู่ความ	
การยื่นและการส่งคำคู่ความ	251
บทที่ 1 คำคู่ความและเอกสารในคดี	
บทที่ 2 การตรวจรับคำคู่ความ การยื่นและส่งคำคู่ความ	
และเอกสารอย่างอื่น	255
ส่วนที่ 1 การตรวจรับคำคู่ความ	255
ส่วนที่ 2 การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น	262
หมวดที่ 8	285
ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี	
หมวดที่ 9	297
อำนาจและหน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดี	
บทที่ 1 การใช้อำนาจในการพิจารณาของศาล	299
บทที่ 2 อำนาจที่จะให้ตัวความมาศาลและไต่ถาม	305
บทที่ 3 วิธีปฏิบัติในเรื่องคำขอคำแถลง	309
บทที่ 4 วิธีปฏิบัติเมื่อคู่ความคัดค้านข้อถามหรือคำสั่ง	
หรือคำสั่งชี้ขาด	319
บทที่ 5 การคำนวณ การขยาย และการยื่นระยะเวลา	323
ส่วนที่ 1 การคำนวณระยะเวลา	323
ส่วนที่ 2 การขยายและยื่นระยะเวลา	326
บทที่ 6 การวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายเบื้องต้น	341
บทที่ 7 การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ	351
บทที่ 8 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในต่างประเทศ	359
บทที่ 9 การโอนคดี การรวมการพิจารณา	
และการแยกพิจารณาคดี	363
ส่วนที่ 1 การโอนคดี	363
ส่วนที่ 2 การรวมการพิจารณา	371
ส่วนที่ 3 การแยกพิจารณาคดี	377
บทที่ 10 ละเมิดอำนาจศาล	379

	หน้า
บทที่ 2 การปฏิบัติของศาลในการทำคำพิพากษาและคำสั่ง (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 140-143)	587
บทที่ 3 หลักทั่วไปว่าด้วยการชี้ขาดตัดสินคดี (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 144-148 และมาตรา 173(1))	605
หมวดที่ 15 ความรับผิดชอบในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม บรรณานุกรม	633 643

คำนิยม

หนังสือคำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1 ที่ท่านกำลังถืออยู่ในขณะนี้ เป็นผลจากความสามารถในการเรียบเรียง อันประกอบด้วยอุตสาหะวิริยะของท่านอาจารย์วินัย ล้าเลิศ ซึ่งได้พยายามค้นคว้ารวบรวม และอธิบายบทมาตราแห่งเรื่องต่าง ๆ ในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเข้าเป็นหมวดหมู่แต่ละเรื่อง พร้อมด้วยนำคำพิพากษาศาลฎีกาใหม่ ๆ มาประกอบเป็นตัวอย่างไว้มาก จึงย่อมจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และจดจำตัวบทต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น หนังสือนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่การศึกษา และการปฏิบัติงานชั้นมูลฐานเกี่ยวกับการดำเนินคดีในศาลทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอีกด้วย

หวังว่าท่านผู้ใช้หนังสือเล่มนี้ประกอบในการศึกษา จะได้รับประโยชน์สมความมุ่งหมายทุกประการ

ศาสตราจารย์สุข หงส์ไกร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คำนำ

พิมพ์ครั้งที่ 7

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ศาล วิธีพิจารณาคดีมีโน้มนำ คดีไม่มีข้อยุ่งยาก และการพิจารณาโดยขาดนัด ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ศาลดำเนินคดีไต่ถามข้อเท็จจริงและเข้าช่วยเหลือคู่ความซึ่งไม่มีความรู้ทางกฎหมาย และให้ศาลสามารถพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีไปได้โดยทันที เมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งขาดนัดยื่นคำให้การ และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่คู่ความขาดนัดยื่นคำให้การ หรือขาดนัดพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว ประหยัด และชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น อันเป็นประกันการใช้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ และทำให้คดีค้างการพิจารณาในศาลลดน้อยลงด้วย ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษากฎหมายจะต้องติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายขึ้นใหม่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจด้วย กอปรกับกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมค่อนข้างล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในหลายประการ ผู้เขียนจึงได้ดำเนินการแก้ไขไปแล้ว แต่การแก้ไขครั้งนั้นมีเวลาน้อยด้วยความรีบเร่ง เนื้อหาการอธิบายจึงมีความผิดพลาดอยู่บ้าง ในการพิมพ์ครั้งนี้ผู้เขียนได้แก้ไขคำอธิบายที่ผิดพลาดและขยายความเพิ่มขึ้น พร้อมกับเพิ่มเติมคำพิพากษาฎีกาในแต่ละบทมากขึ้น

การเรียบเรียงคำบรรยาย ผู้เขียนได้เรียบเรียงตามความเข้าใจที่ได้ศึกษามาจากท่านอาจารย์ผู้บรรยาย และจากตำราวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของท่านอาจารย์หลายท่านด้วยกัน แต่ผู้เขียนก็ตระหนักถึงข้อผิดพลาดที่จะพึงมี ผู้เขียนจึงขอภัยในความผิดพลาดบกพร่องมา ณ ที่นี้ด้วย และผู้เขียนกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้เขียน และท่านอาจารย์ที่เขียนตำราเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความแพ่ง ทำให้ผู้เขียนได้อ่านค้นคว้าเพิ่มเติมนำมาสู่ความเข้าใจ ประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจากการศึกษาคำบรรยายเล่มนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แด่ท่านอาจารย์ทั้งหลายที่ได้ให้ความรู้แก่

ผู้เขียน และบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองที่ได้ให้กำเนิดเลี้ยงดูให้การศึกษาามาจนเติบโตใหญ่ หากมีข้อผิดพลาดหรือตำหนิตติเตียนประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้แต่ผู้เดียว

ผู้เขียนขอขอบคุณสำหรับกำลังใจที่ได้รับจากคุณพัสวี ล้ำเลิศ ดร.วริยา ล้ำเลิศ และคุณประวิเวท ล้ำเลิศ ที่ผู้เขียนรักยิ่ง และขอขอบคุณ คุณอุไร รุจิวงษ์ ได้สละเวลาพิมพ์ต้นฉบับ และคุณมนตรา ขวัญสมบูรณ์ ผู้พิสูจน์ตัวอักษร จนสำเร็จเป็นคำบรรยายเล่มนี้

รองศาสตราจารย์วินัย ล้ำเลิศ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิธีการศึกษา

การดำเนินคดีแพ่งเป็นเรื่องที่ยุ้งยากและนอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติไว้สลับซับซ้อน ทั้งนี้ ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงเป็นปัญหาสำหรับผู้ศึกษาอย่างยิ่ง ด้วยบทกวีได้บัญญัติรวมกันในเรื่องเดียว แต่ได้บัญญัติไว้กระจัดกระจาย ในการเขียนคำอธิบายผู้เขียนได้เขียนเป็นเรื่องเรียงตามลำดับ นับแต่โจทก์มีสิทธิเรียกร้องและเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลไปจนถึงการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งและผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่ง แทนที่จะอธิบายเรียงมาตราไป ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจง่ายขึ้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องเตรียมตัวศึกษาดังนี้

1. จัดหาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่จัดพิมพ์พร้อมแก้ไขเรียบร้อยแล้ว และคำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
2. ศึกษารายละเอียดกระบวนการวิชานี้ให้ทราบว่ามีขอบเขตเนื้อหาอย่างไร
3. ก่อนอ่านรายละเอียดในคำอธิบายต้องอ่านสารบัญญให้ครบก่อนเพื่อทราบหัวข้อศึกษา
4. ควรอ่านคำอธิบายควบคู่กับตัวบท และอ่านบททวนหลายครั้งจักได้เข้าใจและจดจำนำไปใช้ได้
5. ฝึกหัดตั้งคำถามตัวเองและตอบ ถ้าตอบไม่ได้จึงเปิดดูในคำอธิบาย
6. ฝึกหัดทำข้อสอบเก่า เพื่อทดสอบความเข้าใจหลังจากอ่านคำอธิบายมาแล้ว

ตัวอักษรย่อที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้

นักศึกษาอาจพบตัวอักษรย่อในหนังสือเล่มนี้ ความสมบูรณ์หรือตัวเต็มของตัวอักษรเป็นดังนี้

ป.พ.พ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ปอ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายอาญา
ป.วิ.พ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ป.วิ.แพ่ง	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ป.วิ.อ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ป.วิ.อาญา	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พ.ร.บ.	หมายถึง	พระราชบัญญัติ
ฎ..../....	หมายถึง	คำพิพากษาศาลฎีกา
ฎีกาที่..../....	หมายถึง	คำพิพากษาศาลฎีกา
คำพิพากษาศาลฎีกาที่..../....	หมายถึง	คำพิพากษาศาลฎีกา